

KOSOVA

MOBİLYA SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih: Ekim 2025

Raporu Hazırlayan: Priştine Ticaret Müşavirliği

KOSOVA MOBİLYA SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

1. Ülke Pazarında Mobilya Sektörü

1.1 İlgili Sektörde Üretim

Kosova’da ekonomi, küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ’ler) ana bileşeni oluşturduğu ve söz konusu işletmelerin piyasa ekonomisine önemli katkı sunduğu bir yapıya sahiptir. Kosova’da, ekonomik anlamda yaşam standardının yükseltilmesi ve negatif yönde olan dış ticaretini dengelenmesi için sanayi yatırımlarında ve üretimde çok daha hızlı bir büyüme temposuna ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çerçevede, ülkede hâlihazırda var olan mobilya sektöründeki üretimin daha da artması ülke ekonomisi açısından oldukça önemlidir.

Kosova’da mobilya sektörü, son yıllarda kayda değer ölçüde büyüme göstermiştir. Kosova genelinde üretim genel anlamda çok kısıtlı olup, ülke ekonomisinin ithalata dayalı olması dolayısıyla birçok sektörde net ithalatçı konumunda olan Kosova’nın mobilya sektöründe ise kayda değer bir üretimi bulunmaktadır. Kosova’da mobilya sektöründeki büyüme özellikle son yıllarda artarak devam etmektedir. Mobilya sektöründeki üretim artışı ülkedeki inşaat sektörüne bağlı olarak artarak devam etmesi iç piyasa tüketiminin yanı sıra yurtdışına gerçekleştirilen ürün ihracatını da olumlu yönde etkilemiştir. Ayrıca, Kosova mobilya sektöründe artarak devam eden ihracat da, sektörün büyüme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

Kosova’da mobilya sektöründe görülen üretim artışının başlıca nedenleri; firmalar tarafından sektördeki ihracat potansiyelinin ve talebin oluşması, sürdürülebilir üretime ve verimliliğe yönelik gerçekleştirilen yatırımlar, bunun sonucunda ortaya çıkan dönüşüm ile sektöre sağlanan kazanımlar olduğu değerlendirilmektedir. Özellikle Avrupalı alıcıların, Kosova’da üretilen mobilya sektör ürünlerine olan talepleri sürekli artmaya devam etmektedir. Mobilya üretimi son yıllarda istikrarlı bir artış göstermiştir. Sektörde aktif şirket sayısının 4.300’ün üzerinde ve sektörde çalışan sayısının da 6.500’ün üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Kosova’da üretilen mobilya ürünlerinin kalite-fiyat dengesinin uygun olması söz konusu ürünlere olan ilgiyi artırmıştır. Bu durum ülkede mobilya sektörünün güçlü ve büyüyen bir sektör haline gelmesini sağlamıştır. Diğer taraftan, söz konusu potansiyelin artması için işgücünün geliştirilmesi ve eğitilmesinin de önemli olduğu vurgulanabilir.

Kosova’da mobilya sektöründeki üretim, ağırlıklı olarak oturma grupları, mutfak mobilyaları ve yatak odaları gibi ev mobilyaları alanında yoğunlaşmaktadır. Tüketimde ürünlere ilişkin fiyatlar belirleyici olmakta, yerli üretimin yanı sıra tüketicilerin kalite tercihleri yurtdışından ithal edilen ürünlere olan ilginin de artmasına neden olmaktadır. Son yıllardaki verilere bakıldığında Kosova’da mobilya ve diğer ahşap ürünlerinde kayda değer bir büyüme, kapı ve pencere üretiminde istikrarlı artış yaşandığı görülmektedir.

Kosova’nın eğitim sistemi, 6 devlet üniversitesi, 80’den fazla mesleki eğitim ve öğretim okulu ve pek çok özel eğitim kuruluşu aracılığıyla hem ortaöğretim hem de yükseköğretim seviyelerinde çeşitli programlar sunmaktadır. Ahşap işleme ve mobilya sektörüne yönelik kamu meslek liseleri bulunmaktadır. Kamu meslek liselerine son yıllarda kayıt yaptıran öğrenci sayısında ciddi düşüşler yaşandığı bilinmekte olup, öğrenciler “İç Mimarlık”, “Marangozluk” ve “Ahşap İşleme” alanlarına öğrenim görmektedirler. 2024 yılında söz konusu alanlarda kayıt yaptıran toplam öğrenci sayısının 205 kişi olduğu açıklanmıştır. Kosova’da ahşap işleme sektöründe kamu meslek liseleri haricinde 12’si kamu ve 4’ü özel sektörde olmak üzere eğitim çalışmaları yürüten toplam 16 eğitim merkezi de

faaliyet göstermektedir. Eğitim merkezlerin şehirlere göre dağılımına baktığımızda da Başkent Priştine’den sonra Ferizaj, Gilan ve Mitrovica şehirlerinde yapılanmaların olduğu görülmektedir.

Kosova’daki önemli kurum ve kuruluşların yapılanmalarına bakıldığında ise;

Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı (MINT), sanayi sektörüyle ilgili politikaların geliştirilmesinden, özel sektör büyümesinin desteklenmesinden ve iş ortamını düzenleyen kararların veya müdahalelerin alınmasından sorumludur. Uygulamada olan mevcut politikalarını, kurumsal işleyiş öncelikli olarak yatırım teşvikini, rekabeti desteklemeyi ve ihracatı teşvik etmeyi hedeflemekte ve desteklemektedir. MINT çatısı altında çeşitli alt kuruluşlar bulunmaktadır. Ana görevleri, özel sektörün gelişimini desteklemek için mevcut politikaları uygulamaktır.

Kosova Yatırım ve İşletme Destek Ajansı (KIESA), Kosova’da yatırım ve ihracatı teşvik etmekten sorumlu kurumdur. KIESA, Kosovalı firmaların uluslararası fuarlarda sergilenmesi veya yurt dışında ticaret misyonları yürütülmesi gibi faaliyetlerde bulunmaktadır. KIESA tarafından sağlanan destek tedbirlerinden bazıları; finansal hibeler, teknik destek ve kalite standartlarına uygun sertifikasyon konusunda danışmanlık, iş danışmanlığı alanları şeklinde sıralanabilmektedir.

Sınai Mülkiyet Ajansı (API), sınai mülkiyet haklarının tescili ve korunmasından sorumludur.

Kosova Standardizasyon Ajansı (KAS), standardizasyondan sorumlu olan kurumdur.

Kosova Akreditasyon Kurumu (KAA), ulusal ve uluslararası standartlara uygun olarak Kosova özel sektörünü desteklemeye elverişli ulusal bir uygunluk değerlendirme sistemi uygulamayı amaçlayan akreditasyondan sorumlu kurumdur.

Kosova Metroloji Ajansı (KMKA), kalibrasyon hizmetleri de dahil olmak üzere ulusal ölçüm cihazlarının geliştirilmesi ve sağlanmasından sorumludur.

Kosova Şirket Kayıt Ajansı (ARBK) – (Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığına bağlı), yeni işletmelerin kaydından sorumludur.

Kosova Maliye Bakanlığı ve onun yürütme organı olan Kosova Vergi İdaresi, Kosova’da vergi ve maliye politikasından sorumlu yasal kurumlardır. Kosova mali politikalarının genel anlamda özel sektörü destekleyici olduğu söylenebilir. Kosova Gümrük Müdürlüğü, Kosova Maliye Bakanlığı bünyesinde faaliyet göstermekte ve gümrük mevzuatının uygulanmasından, özellikle gümrük vergilerinin toplanmasından, ticaretin genel görünümünden ve ticari markaların ve diğer ticari sırların korunmasından sorumludur. Kosova, Avrupa Birliği’ne (AB) entegre olmayı hedeflediği için Kosova Gümrükleri AB standartlarına uygun olarak faaliyet göstermektedir.

Diğer taraftan, Kosova 2008 yılında bağımsızlığını ilan eden Avrupa’nın en genç ülkesidir. Bağımsızlığını ilan etmiş olmasına rağmen halen bazı ülkeler tarafından resmi olarak tanınmamaktadır. AB üyesi 5 ülke tarafından resmi olarak tanınmayan Kosova, Birleşmiş Milletler üyesi değildir. Ülkenin Dünya Ticaret Örgütü’ne de üye olmamasından kaynaklı olarak istatistiki verilere erişim konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır. Kosova ekonomisine ve sektörlerle ilişkin detaylı verilerin bulunmaması ve ekonomideki kayıt dışılığın varlığı, mobilya sektörünün genel büyüklüğünün ve performansının doğru bir şekilde değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır.

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları

Kosova’da mobilya sektörde faaliyet gösteren firmaların büyük bir bölümünü küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ’ler) oluşturmaktadır. Mobilya sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin karşılaştığı en büyük sorunlardan birisi hammadde tedarikindeki istikrarsızlık ve sürekli yükselen maliyetlerdir. Ürün maliyetleri ve nakliye maliyetlerinde yaşanan artışlar ürün fiyatlarının artmasına neden olmaktadır. Ticaret Müşavirliğimiz tarafından yapılan araştırmalara ve sektörün aktörlerinden edinilen bilgilere göre, mobilya sektöründeki fiyatlar ürünün modeli, kalitesi ve kullanılan malzeme çeşidine göre önemli ölçüde farklılık gösterebilmekte olduğu yönündedir. Üretici fiyatlarını olumsuz yönde etkileyen diğer unsurların da, son dönemde yaşanan elektrik enerjisi fiyatlarındaki artış ve asgari ücret artışları olduğu tespit edilmiştir. Ürün bazlı olarak, mutfak dolaplarının ortalama 1.500 – 2.500 Avro, oturma gruplarının 1.200 – 2.000 Avro ve yatak odası takımlarının da 600 – 1.200 Avro arasında olduğu söylenebilmektedir. Söz konusu ürün fiyatları sipariş edilen ürünün m2 büyüklüğü ve tercih edilen kalite ile doğrudan bağlantılı olup değişkenlik gösterebilmektedir.

1.3 İlgili Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler

Kosova’da mobilya sektörünün çok büyük bir bölümünü yukarıda da belirtildiği üzere KOBİ’ler oluşturmaktadır. Sektörde faaliyet gösteren şirketlerin yaklaşık %87’sinde 10 veya daha az çalışanı olan mikro işletmeler, %11’inde 11 ila 50 çalışanı olan küçük işletmeler olması sektörün KOBİ’ler üzerinden faaliyet gösteren bir yapısının olduğunu kanıtlamaktadır. Diğer taraftan, sektördeki şirketlerin %1’inde 51 ila 250 çalışanı ve %0,3’ü de 250 ve üzeri çalışan bulunmaktadır. Sektörde mobilya tedarikçileri ve alıcılarıyla sürekli etkileşimli bir yapı söz konusudur. Bu anlamda, mobilya üretim değer zincirinde sağlanacak her türlü iyileştirme, rekabet gücünü artıracak, mobilya sektörünün gelişimine doğrudan katkı sağlayacak ve yeni istihdam yaratılmasına yol açacaktır.

Şirketler dışında mobilya imalat sektörünü etkileyen diğer kamu ve özel kurum kuruluşlar arasında ise: Üniversiteler, Kosova Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı, Kosova Ekonomi Odası, Kosova Yatırımları Destekleme Ajansı, Kosova Ahşap İşletmecileri Derneği, Kosova Üreticiler Kulübü gibi kurum ve kuruluşlar bulunmaktadır.

Ticaret Müşavirliğimiz kayıtlarında bulunan mobilya sektöründe faaliyet gösteren firmalara ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

FİRMA ADI	ADRES	TEL	E-POSTA	WEB
ABC Design	Rr. Qarkore "Metush Krasniqi" Gjilan Gjilan 60000	00383 49 777 285	info@abcdesign-ks.com;	https://www.facebook.com/ABCdesignks/
Ahikos	Riza Matoshi Ferizaj Kosova	00383 44 500 919	info@ahikos.com	https://www.ahikos.com/
Albed	Ajet Gerguri nr 50, 42000 / Vushtri, Kosova /	00383 28 573 573	info@albed.org;	https://www.albedfurniture.com/
Amre	rr.Hasan Prishtina nr.13 Konjuh 14000 Lipjan, Kosovo	00383 38 751 001	info@amre-group.com;	https://www.amre-group.com/

Anb Baliu	Rr. Reçakut 75, 70 000 Ferizaj	00383 44 130 433	info@anb-baliu.com;	https://anb-baliu.com/
Ar Dizajn	Rruga. Nazim Gafurri 10000 Pristina, Kosovo	00383 48 449 999	ardesigninteriorshpk@gmail.com;	https://www.facebook.com/ardesignkosova/
Akron Mobilje	Vushtri, Kosova	00383 44 164 156	akron.mobilje@gmail.com	=
Bellino Home	Fusha e Pejes, 30000 Peje, Kosove	00383 44 139 090	info@bellinohome.com	http://bellinohome.com/
Besi Mobilje	Medllin Ollbrajt nr 219 Gjilan Kosova	00383 28 0 328 897	info@mobileriabesi.com;	https://www.facebook.com/mobileriabesi/
Binni	Rr. L.Selo.1 Prishtinë - Ferizaj 10000, Prishtinë, Kosovë	00383 45 520 205	info@binni.biz;	https://www.binni.biz/
Candeo Furniture	Ramiz Sadiku, Tirana, h-c-no:1 Prishtina, Kosova	00383 46 101 299	info@candeofurniture.com;	https://www.facebook.com/candeofurniture/
CiaoBerto	Km 2, Prishtinë - Mitrovicë 10000 Prishtinë Republika e Kosovës	00383 45 196 196	info@ciaoberto.com;	https://ciao-berto.com/
Dardania Model	Koshare, 70000 Ferizaj, Kosovo	00383 49 777 822	info@dardaniamodel.eu;	https://dardaniamodel.eu/en/coming-soon-en/
Deco	Rr. Ahmet Kaçiku 1 70000 Ferizaj	00383 45 499 277	info@decohomefurniture.com;	https://www.facebook.com/FurnitureDecoHome/
Dekoriti	Lipjan 14000 Konjuh, Kosovo	00383 45 688 800	dekoriti@hotmail.com;	https://www.facebook.com/dekoriti/
Design Tefikçanga	Rr Ahmet Kaciku Nr.1 Ferizaj- Kosova	00383 44 604 372	kushtrim@tefikcangadesign.com;	https://www.facebook.com/tefikcangadesign/
Divani	70000 Ferizaj, Kosovo	00383 45 499 162	mentor@divanidesign.com;	https://www.facebook.com/DivaniDeco/
Elnor	Zona Industriale Prishtinë - Ferizaj, km. 8 10000, Prishtinë Kosovë.	00383 38 606 092	info@elnor.eu; sheqerukaj@gmail.com;	https://elnor.eu/
Elsa Group	Zona Industriale Zahaq 30000 Pejë, Kosovo	00383 49 905 918	info@elsagroup-ks.com	https://www.facebook.com/elsagroupks/
Euro Model	Rr.Adem Jashari 1/1. 60000 Gjilan, Kosove	00383 46 100 246	info@euro-model-ks.com	https://euro-model-ks.com/
Gacaferi Mobilje.Np	Qendra, Zona Industriale Pejë, përballë	00383 39 433 657	gacaferi@gmail.com; sales@gacaferi.com	http://www.gacaferi.com/

	Terminalit Doganor			
Galanteria	Rr. Skenderbeu, nr. 150, 11000 Podujevë , Republika e Kosovës	00383 38 748 416 00383 45 522 223	galanteriashpk@gmail.com ;	https://www.galanteria-group.com/
Gateri Shpk	Magjistratja Prishtine - Podujeve, Vranidoll, Komuna e Prishtinës	00383 44 238 736 00383 44 257 703 00383 44 237 736	info@gateri-ks.com ; gateri1991@gmail.com ;	https://www.facebook.com/gaterishpk/
Gera Kos	Rr.Nëna Terezë nr 277, 1200, Fushë Kosove	00383 44 414 459 00383 49 305 034	info@gerakos.com ;	https://gerakos.com/
Graniti Mobilje	Rr.Ibrahim Rugova p.n. , Suharekë23000 , Kosovë Rrethi i Çagllavicës Prishtinë – Ferizaj 10000 Prishtinë, Kosovë	00383 44 111 572 00383 45 275 070 00383 46 145 770	info@graniti-ks.com ; granitiholding@yahoo.com ;	http://graniti-ks.com/
Green House	Rruga e Rozhajes Peja, Kosovo	00383 45 445 730	info@greenhouse.immo ;	https://greenhouse.immo/
Hajdini	Nënë Tereza, Fushë Kosovë 12000	00383 48 604 250	info@hajdinicompany.com ; hajdinicom@hotmail.com ;	https://www.facebook.com/hajdinicom/
Iliria NTP	Rr. Nënë Tereza, 1200 Fushë Kosovë	00383 44 777 631	info@iliriakos.com ;	https://www.iliriakos.com/
Karagaq	Rr. TMK-së, Pejë	00383 49 220 900	mobile_karagaq@hotmail.com ;	https://www.facebook.com/mobilekaragaq/
Cazazzi Furniture	Prizren-Kosovë 20000	00383 44 217 754 00383 49 454 222	info@cazazzi.com ;	https://www.cazazzi.com/sh
Koba	Rr. Skënderbeu pn, Gjakovë 50000, Kosovë	00383 44 915 297	info@kobatrencsysteme.de ; zbajrami@swissonline.ch ;	-
Lesna	Lidhja e Pejes 133 10000 Prishtine Kosova	00383 38 601 701 00383 44 152 552	info@lesna.net ;	www.lesna.net
Lumi	Zahaq-Peje (Highway Peje - Prishtina, In Km 6) Upper Korrotice, Drenas(Near Business Park - Drenas)	00383 44 141 408	info@lumi-ks.com ;	http://lumi-ks.com/
Lux Dekor	Rr. Tirana p.n. Prizren	00383 49 127 721	luxdekor4@hotmail.com	https://www.facebook.com/luxdekorprizren/

Migros Mobilje	61000, Viti Republika e Kosovë	00383 49 998 999	info@migros-mobilje.com;	https://migros-mobilje.com/
Mobile Dekor	Rr.Tahir Shala nr11 / Dardania 2 30000 Pejë, Kosovo	00383 38 704 455	mobiledekor@hotmail.com;	https://www.mobiledekor.com/
Mobileria Dekra	Kilimenti i 7-të i magjistrales Prishtinë - Ferizaj M2, Prishtinë	00383 45 723 723	info@dekra-ks.com;	http://www.dekra-ks.com/
Mobileria Doni	Ahmet Selaci Mitrovica, Kosovo 40000	00383 44 355 655	mobileriadoni@live.com; info@rundm.ch;	http://www.mobileria-doni.com/
Kolltuk Shpk	Rr. Behxhet Brajsori, Pristina, Kosovo	00383 45 208 640	kolltukhome@gmail.com	https://www.facebook.com/kolltuk/
Mobileria Fjolla	Magjistrallja Ferizaj - Prishtine Faqe Zyrtare Ferizaj, Kosovo	00383 44 143 327	ffjolla@hotmail.com;	https://www.facebook.com/Mobileria-Fjolla-425660420931453/
Mobin SHPK	Rr. “Nënë Tereza” Fushe Kosove	00383 49 937 833	info@mobin-ks.com;	https://www.mobin-rks.com/
Muzbeg-F	Prizren	00383 45 659 999	muzbeg-f@hotmail.com	https://www.facebook.com/profile.php?id=100064268185990&_rdr
NTP Rinia	70000 Ferizaj, Kosovo	00383 44 134 186	rinia.mobile@hotmail.com;	https://www.facebook.com/MobileriaRinia/
Orendi	Jashar Salihu, Kulla Zotnise, Prishtina XK, Pristina 10000	00383 45 524 000	info@orendi.me;	https://orendi.me/
Palma Mobile	Rr.Bujanocit, kilometri i parë 60000 Gjilan, Kosovë	00383 49 480 236	palmamobile@hotmail.com;	http://palma-mobilje.com/
Sharra Company	Vranidoll/Pristine	00383 44 668 799	sharra.company@gmail.com;	https://www.facebook.com/SharraCompany/
Shehu NTP	Parku i Biznesit, A13, Drenas 13050, Kosovë	00383 45 600 446 00383 45 677 444	shkallashehu@gmail.com; info@shehu-ks.com;	https://shehu-ks.com/
Te Naseri	Zona industriale Shirokë,Suharekë 23000, Kosovë	00383 44 187 015 00383 49 187 015	te_naseri@outlook.com;	https://www.tenaseri.com/
Tiki SH.P.K.	Zona Industriale pn Fushe Kosove Kosova	00383 49 666 676	info@tiki-ks.com;	https://tiki-ks.com/
Ukaj	Magjistrallja Pejë – Deqan Rr.186/4 Pejë, 3000	00383 44 139 353	info@ukaj.com;	https://www.ukaj.com/

Vefa Dekor	Korishe Prizren Kosova	00383 49 113 124	info@vefadecor.com ;	https://www.vefadecor.com/en/
Oxa Group	Str. Ahmet Kaçiku 1, Ferizaj, 70000, Republic of Kosovo	00383 730 000	info@oxa-group.com ;	https://oxa-group.com/
3B Home	Prishtine, Kosove	00383 45 919 181	3bhomegalery@gmail.com	https://www.facebook.com/3bhomefurniture/
Casaitalia	Prizren-Lubizhdë KM 3, Highway Prizren-Prishtinë M25,	00383 49 888 652	info@casaitalia-mob.com	https://casaitalia-mob.com
hbah hoti	Str Edit Durham 9 Prizren 20000 Kosovo	00383 43 750 555 00383 044 748 00383 043 748 748	infohbahhoti@gmail.com	https://www.facebook.com/hbahhoti/
Vater 1954	Rr Besim Shala PN ISH PERLLONKA PRIZREN KOSOVA	00383 44 324 550	info@vater1954.com	www.water1954.com
Pro Mobi	Ferizaj Kosova	00383 43 800 800 00383 44 932 594	info@promobi-ks.com	www.promobi-ks.com
Solo Divano	Ferizaj Kosova	00383 44 804 163	solodivanoshpk@gmail.com	www.solodivano.com

Kosova'da etkin faaliyet gösteren Ticaret Odaları ve İşadamları Derneklerine ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

İsim	Adres	Telefon	e-mail	Web
Kosova Ekonomi Odası	Rr. Nena Tereza Nr.20 Priştine	0038338224299	info@oek-kcc.org ;	https://www.oek-kcc.org/
Kosova Yatırım ve Kurumsal Destek Ajansı (KIESA)	Rr. Muharrem Fejza, Lagja Spitalit Priştine	003833820036542	info.kiesa@rks-gov.net ;	https://kiesa.rks-gov.net/
Kosova Türkiye Ticaret Odası (KTTO)	Imzot Nike Prella No. 42 Ulpiane Priştine	0038338550100	info@kt-to.org ;	http://kt-to.org/kosova-turkiye-ticaret-odasi-ktto/?lang=tr
"ESNAF" İş Adamları ve Esnaflar Derneği	Ismet Jashari Kumanova 20000 Prizren	0038329241931 0038344950050	info@esnaf-rks.org ;	http://www.esnaf-rks.org/tr/
Kosova Üreticiler Kulübü	Rr.Lorenc Antoni, Nr.21, Qyteza Pejton,	0038345665734	info@klubiprodhu-esve.org ;	https://klubiprodhu-esve.org/
Kosova İşletmeler Birliği	Lidhja e Prizrenit, Prishtinë	0038338221044	aleancakosovarebi-zneseve@gmail.com ;	https://www.facebook.com/pages/category/Business-Center/Aleanca-

				Kosovare-e-Bizneseve-206757736068207/
Kosova Almanya Ticaret Odası	Rruga Prishtinë – Fushë Kosovë, Icon Tower, Rr. Tirana, 10000 Prishtina Kosovo	0038338600880	info@oegjk.org ;	https://www.oegjk.org/oe-gjk/
Kosova Amerikan Ticaret Odası	Rr. Perandori Justiniani No.132 Prishtinë	0038338609013	info@amchamksv.org ;	https://www.amchamksv.org/
Kosova Sanayi ve Ticaret Odası	Rr. Gazmend Zajmi, nr.6, Bregu i Diellit, Prishtinë	0038338223213	dhtikosove1@gmail.com	https://dhtik.org/?fbclid=IwAR2DiwhjYXW99I_2Slvxw03vNNNc1l3eW-e1ilCPaOAm5qOZ8xvbkEpKwFQ

1.4 Mobilya Sektöründe Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

Kosova mobilya ürünlerinin perakende satışı genel olarak ithalatçıların özel mobilya mağazaları veya üreticilerin showroamları üzerinden gerçekleşmektedir. Toptan satışlar ise ağırlıklı olarak kamu ihale kurumunun açıkladığı ihaleleri kazanan veya büyük inşaat projeleri üstlenen firmaların talebi üzerine gerçekleşmektedir. Son yıllarda özellikle Kosovalı mobilya ve mutfak mobilyaları üreticilerinin Avrupa Birliği pazarına toptan ürün satışlarında artış olduğu gözlemlenmektedir.

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

2.1 Mobilya (94 GTİP) Sektöründe Ülkenin En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	2024 İthalat Değeri (€)	Miktar (kg)	Pay (%)
1	Çin	44.749.363	13.108.416	42,6
2	Türkiye	30.626.398	11.835.914	29,1
3	İtalya	6.247.342	888.050	5,9
4	Arnavutluk	3.432.209	1.201.983	3,3
5	Polonya	3.071.390	1.069.157	2,9
6	Almanya	2.609.241	771.759	2,5
7	Kuzey Makedonya	2.450.796	887.449	2,3
8	İspanya	1.550.059	129.838	1,5
9	İsviçre	1.421.528	1.570.013	1,4
10	Romanya	1.193.331	160.775	1,1
	TOPLAM	105.096.245	33.220.040	100

Kaynak: Kosova Gümrük Müdürlüğü

Kosova Gümrük Müdürlüğü verilerine göre, Kosova'nın son üç yılda 94 GTİP'li olan tüm ürünlere ilişkin ithalatını kapsamaktadır. Bu çerçevede, 2022 yılında toplam 97,5 milyon € olan sektör

ithalatı, 2023 yılında 100 milyon € ve 2024 yılında 105 milyon € olarak gerçekleşmiştir. Sektör ithalatındaki en büyük kalem, 9401.61GTİP’li “Ahşap çerçeveli döşemeli koltuklar (yatak haline getirilebilir olanlar hariç)”dır. 2024 yılı içerisinde gerçekleştirilen toplam sektör ithalatının %11,4’ü (12 milyon €’su) 9401.61 GTİP’li ürüne aittir.

94 GTİP’li sektör ithalat verilerine göre, 2024 yılı ise en çok ithalat yapılan ülkeler sırasıyla 44,7 milyon € ile Çin, 30,6 milyon € ile Türkiye, 6,2 milyon € ile İtalya, 3,4 milyon € ile Arnavutluk ve 3 milyon € ile Polonya olmuştur.

Türkiye sektör ithalatında %29,1’lik pay ile Kosova’nın sektörde en çok ithalat gerçekleştirdiği 2. ülke konumunda olmasına rağmen, 94.05 GTİP’li ürünler olan “aydınlatma cihazları, sabit bir ışık kaynağına sahip ışıklı panolar, ışıklı isim tabelaları, vb. eşya ve aksam-parçalar” hariç değerlendirildiğinde, sadece mobilya ürünleri kapsamında bakıldığında, 28,6 milyon € ile Kosova’nın **en çok ithalat** gerçekleştirdiği ülke konumundadır.

2.2 Mobilya (94 GTİP) Sektöründe Ülkenin En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	İhracat Değeri (€)	Miktar (kg)	Pay (%)
1	Kuzey Makedonya	24.679.922	198.368.580	24,5
2	Arnavutluk	19.310.367	191.776.924	19,2
3	Sırbistan	19.217.973	71.312.152	19,1
4	Almanya	5.702.380	34.667.369	5,6
5	İsviçre	4.715.025	24.321.135	4,7
6	Karadağ	3.060.101	73.801.325	3,0
7	İspanya	2.974.688	1.804.873	2,9
8	Fransa	2.379.243	12.474.138	2,3
9	Slovenya	2.338.057	4.758.174	2,3
10	Hollanda	2.172.197	4.589.317	2,1
33	Türkiye	58.453	23.072.479	0,6
	TOPLAM	100.569.463	766.181.937	100

Kaynak: Kosova Gümrük Müdürlüğü

Kosova Gümrük Müdürlüğü verilerine göre, 2024 yılında Kosova mobilya sektöründe 100,5 milyon € ihracat gerçekleştirmiştir. 2024 yılında en çok ihracat yapılan ülkeler sırasıyla 24,6 milyon € ile Kuzey Makedonya, 19,3 milyon € ile Arnavutluk, 19,2 milyon € ile Sırbistan, 5,7 milyon € ile Almanya ve 4,7 milyon € ile İsviçre’dir. Ülkemiz ise 58 bin € ile Kosova’nın sektörde en çok ihracat gerçekleştirdiği 33. ülke konumundadır.

Kosova’nın mobilya sektöründeki en çok ihracatı 9404.29 ve 9403.60 GTİP’li ürünlerde gerçekleşmiştir. 2024 yılı içerisinde gerçekleştirilen toplam sektör ihracatının %24,8’i (yaklaşık 24 milyon €’su) 9404.29 “Yaylı veya herhangi bir malzemeye doldurulmuş veya içleri doldurulmuş şilteler (hücreli kauçuk veya plastikler, pnömatik veya su şilteleri ve yastıklar hariç) ve %24,4’ü “Ahşap mobilyalar (ofisler, mutfaklar, yatak odaları ve koltuklar hariç) oluşturmaktadır.

Kosova’nın mobilya sektörü ürünleri yanı sıra son yıllarda ahşap işleme alanında prefabrik/modüler evler (94.06 GTİP) ihracatı da kayda değer bir büyüme göstermiştir. 2024 yılı prefabrik/modüler evler ihracatı yaklaşık 17 milyon € olarak gerçekleşmiştir.

2.3 Mobilya Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler (İlk 10 Ürün)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İthalat Değeri (€)	Türkiye'den İthalatı (€)	Türkiye'den İthalat Payı (%)
9401.61	Ahşap çerçeveli döşemeli koltuklar (yatak haline getirilebilir olanlar hariç)	12.041.188	5.891.930	48,9
9403.60	Ahşap mobilyalar (ofisler, mutfaklar, yatak odaları ve koltuklar hariç)	11.203.537	3.746.381	33,4
9403.50	Yatak odaları için ahşap mobilyalar (koltuklar hariç)	10.008.251	7.072.084	70,6
9403.20	Metal mobilyalar (ofisler, koltuklar ve tıbbi, cerrahi, diş hekimliği veya veterinerlik mobilyaları hariç)	9.350.643	2.317.485	24,7
9405.11	Avizeler ve diğer elektrikli tavan veya duvar aydınlatma armatürleri, yalnızca ışık yayan diyot "LED" ışık kaynakları için (kamuya açık alanların veya caddelerin aydınlatılması hariç)	8.282.583	535.454	4,2
9401.80	Koltuklar, b.y.t.	5.591.884	1.577.417	28,2
9403.99	Ahşap olmayan mobilya parçaları (koltuklar, tıbbi, cerrahi, dişçilik, veterinerlik mobilyaları hariç)	5.213.085	1.210.704	23,2
9403.70	Plastik mobilyalar (tıbbi, dişçilik, cerrahi veya veterinerlik koltukları hariç)	4.860.267	945.063	19,4
9401.71	Metal çerçeveli döşemeli koltuklar (uçak veya motorlu taşıtlar için koltuklar, değişken yükseklik ayarlı döner koltuklar ve tıbbi, dişçilik veya cerrahi mobilyaları hariç)	4.467.403	379.145	8,4
9405.19	Avizeler ve diğer elektrikli tavan veya duvar aydınlatma armatürleri (kamuya açık alanların veya caddelerin aydınlatılması için olanlar ve yalnızca ışık yayan diyot "LED" ışık kaynakları için olanlar hariç)	3.711.267	436.541	11,7

Kaynak: Kosova Gümrük Müdürlüğü

2.4 Mobilya Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler (İlk 10 Ürün)

Tarife Pozisyonu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İhracat Değeri (€)	Türkiye'ye İhracatı (€)	Türkiye'ye İhracat Payı (%)
9404.29	Yaylı veya herhangi bir malzemeyle doldurulmuş veya içleri doldurulmuş şilteler (hücresele kauçuk veya plastikler, pnömatik veya su şilteleri ve yastıklar hariç)	24.799.508	0	0
9403.60	Ahşap mobilyalar (ofisler, mutfaklar ve yatak odaları için olanlar ve koltuklar hariç)	24.415.915	2.784	0,011
9403.40	Mutfaklar için ahşap mobilyalar (koltuklar hariç)	13.433.217	0	0
9406.10	Avizeler, tavan ve duvar için aydınlatma cihazları (kamuya açık alanların, yolların aydınlatılmasında kullanılanlar hariç)	7.677.793	0	0
9401.61	Ahşap çerçeveli döşemeli koltuklar (yatak hariç)	6.043.458	0	0
9404.90	Yaylı veya herhangi bir malzemeyle veya hücresele kauçuk veya plastiklerle doldurulmuş veya içleri doldurulmuş yatak takımları ve benzeri mobilyalar (şilte destekleri, şilteler, uyku tulumları, pnömatik veya su şilteleri, battaniyeler, örtüler hariç)	4.735.146	382	0,008
9406.90	Tamamlanmış veya önceden monte edilmiş olsun veya olmasın prefabrik yapılar (ahşap ve modüler yapı birimleri hariç) çelik)	4.724.319	0	0
9406.20	Çelikten modüler yapı üniteleri	4.601.010	0	0
9403.50	Yatak odaları için ahşap mobilyalar (koltuklar hariç)	2.935.279	420	0,014
9403.20	Metal mobilyalar (ofisler, koltuklar ve tıbbi, cerrahi, dişçilik veya veterinerlik mobilyaları hariç)	1.616.179	0	0

Kaynak: Kosova Gümrük Müdürlüğü

3. Sektörde Ülkemizden İhracat (Değer - Miktar)

3.1 Sektörde Ülkemizin Kosova'ya İhracatı (Değer) (İlk 10 Ürün)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2020	2021	2022	2023	2024
9403.50	Yatak odaları için ahşap mobilyalar (koltuklar hariç)	2.292.331	4.899.501	5.476.530	6.187.809	7.072.083
9401.61	Ahşap çerçeveli döşemeli koltuklar (yatak hariç)	3.261.023	5.697.925	6.641.975	5.441.027	5.891.929
9403.60	Ahşap mobilyalar (ofisler, mutfaklar, yatak odaları, koltuklar hariç)	2.579.397	5.649.185	5.572.108	4.827.697	3.746.380
9403.20	Metal mobilyalar (ofisler, koltuklar ve tıbbi, cerrahi, diş hekimliği, veterinerlik mobilyaları hariç)	563.208	1.036.328	1.795.796	1.952.328	2.317.485
9401.80	Koltuklar, b.y.t.	674.398	1.362.380	1.831.259	1.279.573	1.577.416
9403.99	Ahşap olmayan mobilya parçaları, byt (koltuklar veya tıbbi, cerrahi, dişçilik veya veterinerlik mobilyaları hariç)	-	-	1.742.513	1.253.899	1.210.704
9404.29	Yaylı veya herhangi bir malzemeyle doldurulmuş veya içi doldurulmuş şilteler (hücreli kauçuk veya plastik, pnömatik, su şilteleri, yastıkları hariç)	257.591	562.496	589.930	768.377	1.039.848
9403.70	Plastik mobilyalar (tıbbi, dişçilik, cerrahi veya veterinerlik malzemeleri ve koltuklar hariç)	232.286	446.250	660.247	766.672	945.062
9402.90	Ameliyathane masaları, muayene masaları ve diğer tıbbi, dişçilik, cerrahi veya veterinerlik mobilyaları (dişçi veya benzeri koltuklar, x-ray muayenesi için özel masalar ve sedyeler ve sandalyeler (sandalye arabası dahil) hariç)	734.824	1.176.542	787.446	201.780	736.426
9405.11	Avizeler ve diğer elektrikli tavan veya duvar aydınlatma armatürleri, yalnızca ışık yayan diyotlu "LED" ışık kaynakları için olanlar (kamuya açık alanların, caddelerin aydınlatılması için olanlar hariç)	-	-	628.492	555.218	535.454
TOPLAM		10.595.058	20.428.982	25.195.359	23.052.778	25.072.793

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

3.2 Sektörde Ülkemizin Kosova'ya İhracatı (Miktar) (İlk 10 Ürün)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2020	2021	2022	2023	2024
9403.50	Yatak odaları için ahşap mobilyalar (koltuklar hariç)	1.964.704	4.193.160	4.083.528	4.135.405	4.367.061
9401.61	Ahşap çerçeveli döşemeli koltuklar (yatak hariç)	942.932	1.853.040	1.884.471	1.458.230	1.578.125
9403.60	Ahşap mobilyalar (ofisler, mutfaklar, yatak odaları ve koltuklar hariç)	1.341.764	2.728.429	2.299.566	1.782.742	1.436.991
9403.20	Metal mobilyalar (ofisler, koltuklar ve tıbbi, cerrahi, diş hekimliği veya veterinerlik mobilyaları hariç)	267.294	470.032	729.873	773.091	818.307
9401.80	Koltuklar, b.y.t.	354.554	557.771	635.835	466.365	725.260
9403.99	Ahşap olmayan mobilya parçaları, b.y.t. (koltuklar veya tıbbi, cerrahi, dişçilik veya veterinerlik mobilyaları hariç)	-	-	811.766	535.823	563.626
9404.29	Yaylı veya herhangi bir malzemeyle doldurulmuş veya içi doldurulmuş şilteler (hücreli kauçuk veya plastik, pnömatik veya su şilteleri ve yastıkları hariç)	68.789	145.255	179.249	216.624	306.535
9403.70	Plastik mobilyalar (tıbbi, dişçilik, cerrahi veya veterinerlik malzemeleri ve koltuklar hariç)	134.686	204.481	244.441	309.773	408.100
9402.90	Ameliyathane masaları, muayene masaları ve diğer tıbbi, dişçilik, cerrahi veya veterinerlik mobilyaları (dişçi veya benzeri koltuklar, x-ray muayenesi için özel masalar ve sedyeler ve sandalyeler (sandalye arabası dahil) hariç)	129.067	226.891	141.713	36.645	108.140
9405.11	Avizeler ve diğer elektrikli tavan veya duvar aydınlatma armatürleri, yalnızca ışık yayan diyotlu "LED" ışık kaynakları için olanlar (kamuya açık alanların veya caddelerin aydınlatılması için olanlar hariç)	-	-	78.433	53.904	49.332
TOPLAM		5.203.790	10.379.059	11.088.875	9.768.602	9.207.398

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler

Kosova'nın Başkenti Priştine sektör için en önemli potansiyel şehir olmakla birlikte, diğer önemli hedef şehirler ise Prizren, Ferizaj, Mitrovica, Gilan, Gjakova, Suhareka ve Peja olarak sıralanmaktadır. Mobilya üretimi alanında Ferizaj şehrine bağlı "Greme" bölgesinde ise sektör firmalarından oluşan bir kümelenme olduğu bilinmektedir.

4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

Kosova, küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ'ler) ekonominin ana bileşeni oluşturduğu ve söz konusu işletmelerin piyasa ekonomisine önemli katkı sunduğu bir yapıya sahiptir. Kosova'da mobilya sektörü son yıllarda kayda değer ölçüde büyüme göstermiştir. Kosova genelinde üretim genel anlamda çok kısıtlı olup, ülke ekonomisinin ithalata dayalı olması dolayısıyla birçok sektörde net ithalatçı konumunda olan Kosova'nın mobilya sektöründe ise kayda değer bir üretimi bulunmaktadır. Diğer taraftan, sektörde önde gelen firmalar Raporun 1.3 bölümünde detaylı olarak belirtilmiştir.

4.2.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri

Kosova'da faaliyet gösteren şirketlerin herhangi bir ticaret odası veya benzer kuruluşa kayıt yaptırmaya zorunluluğu bulunmaması dolayısıyla, diğer sektörlerde olduğu gibi mobilya sektöründe de faaliyet gösteren şirketler büyük ölçüde birbirinden bağımsız hareket etmektedir. Sektörde faaliyet gösteren şirketlerin yaklaşık %25'inin Kosova'daki mevcut iş dünyası derneklerinden biriyle resmi bir ilişkisi olduğunu tahmin edilmektedir. Sektördeki şirketlerin çoğunun Kosova Ahşap İşletmecileri Derneği <https://kosovowood.org/> veya Kosova'daki ticaret odalarından birinin üyesi olduğu söylenebilmektedir.

4.2.2 Varsa İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

Kosova'nın bağımsızlığını 2008 yılında ilan etmiş yeni bir ülke olması ve buna bağlı olarak daha yeni yeni yapılanmakta olan bir ekonomiye sahip olması bilgi erişiminde zorluklar yaşanmasına neden olmaktadır. Ayrıca, Kosova'nın bağımsızlığının dünyanın belli bir kısmı tarafından tanınmaması, Birleşmiş Milletler'e ait TradeMap vb. veri tabanlarında yer almamasına neden olmakta, bu durum dış ticaret verilerine erişimi sınırlamaktadır. Diğer taraftan, Kosova'da gümrük idareleri de "firma mahremiyetini" gerekçe göstererek ithalatçı bilgilerini paylaşmamaktadır. Öte yandan, sektörde faaliyet gösteren şirketlerin var olup olmadığına ilişkin bilgilere ise Kosova Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Kosova Şirket Kayıt Ajansı (ARBK) <https://arbk.rks-gov.net/TableSearch> sistemi üzerinden erişilebilmektedir.

4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Uluslararası ticarete gerekli olan standart belgeler dışında, mobilya sektöründe istenen ek bir zorunlu belge bulunmamaktadır. Zorunlu belgelere ilişkin Kosova Gümrükler Müdürlüğü Kosova Entegre Gümrük Tarife Cetveline <https://dogana.rks-gov.net/CustomsFee> bağlantı adresinden erişim sağlanabilmektedir.

4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır? Varsa yetkilendirilmiş gözetim şirketleri hangileridir?

Kosova’da ürün güvenliği, ithalat denetimi, piyasa gözetim ve denetimi aracılığı ile yapılmakta olup, ayrıca doğrudan halk sağlığını etkileyebilecek gıda vb. ürünlerde sevk öncesi inceleme sistemi de uygulanmaktadır. Sevk öncesi inceleme sistemi sadece daha önce Avrupa Birliği üye ülkelerine ihracatı hiç yapılmamış ürünler için uygulanmaktadır.

Ürün güvenliği denetimleri konusunda sistemlere göre sorumlu olan kurum ve kuruluşlar, Kosova Gümrük Genel Müdürlüğü ve Kosova Piyasa Müfettişliği Ajansıdır.

Kosova Ticaret, Sanayi ve Girişimcilik Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Piyasa Müfettişliği Ajansı, tüketiciler nezdinde ürün ve hizmet güvenliğini sağlamaya yönelik var olan yasal mevzuatın uygulamalarını denetlemek ve uygulamakla mükelleftir. Yapılan denetimler sonucunda güvensiz çıkan ürünlere ilişkin müfettişler yasal işlem başlatabilmekte, ürünü piyasadan toplatabilir veya para cezası verilebilmektedir.

4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri

Kosova’da mobilya sektörüne yönelik özel olarak düzenlenen fuar bulunmamakta olup, ülkede yıl içerisinde 2 farklı kurum/kuruluş tarafından uluslararası fuar düzenlenmektedir. Bunlar; Kosova Chamber of Commerce (OEK) ve Congress and Event Organization (CEO)’dır. Fuarlar, Expokos Uluslararası Fuar, Agrokos Tarım ve Gıda Fuarı, Uluslararası Priştine Genel Fuarı ve Agri-Renew Tarım ve Yenilenebilir Enerji Fuarı’dır. Söz konusu fuarlar büyük çapta olmamakla birlikte bölge ülkelerinden de katılım sağlandığı görülmektedir. Priştine Genel Fuarı ve Expokos fuarlarında mobilya firmalarının da yer aldığı gözlemlenmiştir.

Diğer taraftan, Kosova Ahşap İşletmecileri Derneği tarafından düzenli olarak “Kosova Ahşap Endüstrisi Kongresi/Etkinliği” düzenlenmekte olup, söz konusu etkinliğe yüksek düzeyde katılım gerçekleşmektedir. Etkinliğe katılan firmalar ürünlerini de sergilemekte olup fuar benzeri bir yapıda işbirliği fırsatlarını değerlendirmektedirler. Etkinliğin 8.’sinin 2025 yılının Kasım ayı sonunda düzenlenmesi planlanmakta olup, ilgili etkinliğin detaylarına <https://kosovoconvention.com/> bağlantı adresinden ulaşılabilir.

4.6 Sektör firmalarına hitap eden ve gerçekleştirilmesi planlanan ticaret heyetleri

Ticaret Müşavirliğimiz bilgisi dahilinde yakın zamanda sektör firmalarına hitap eden ve planlanan bir ticaret heyeti hazırlığı bulunmamaktadır.

4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Kosova’da küçük, orta ve büyük ölçekli kamu projeleri Kosova Kamu İhale Düzenleme Komisyonu tarafından yayımlanmakta ve duyurular <https://e-prokurimi.rks-gov.net/> web sitesi üzerinden takip edilebilmektedir.

Ayrıca, daha önce Kosova’da faaliyet gösterdiğiniz sektörde açılmış ve sonuçlandırılmış ihalelerin kazananlarını tespit etmek ve bu firmaların alt yüklenicisi olmak için ise, bir başka veri tabanı olan <https://www.prokurimihapur.org> internet adresi bulunmaktadır.

4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hakkında Bilgi

27 Eylül 2013 tarihinde imzalanan Türkiye ile Kosova arasında Serbest Ticaret Anlaşması, ülkemizde 4 Nisan 2015 tarihli ve 6649 sayılı Kanunla onaylanmış ve 14 Temmuz 2015 tarihli ve 29416 sayılı (Mükerrer) Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Kosova tarafında ise bahse konu anlaşmanın yürürlüğe girmesi, 11 Haziran 2019 tarihinde Kosova Cumhurbaşkanı’nın imzalamasının ardından 13 Haziran 2019 tarihinde resmi gazetede yayınlaması ile **1 Eylül 2019** tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Anlaşmayla, ülkemizce 2008 yılından bu yana Kosova menşeli sanayi ürünlerinde uygulanan tek taraflı gümrük vergisi muafiyeti konsolide edilmiştir. Buna karşılık Kosova tarafı sanayi ürünlerinin tamamında Anlaşmanın yürürlüğe girişini takip eden 9 yıl içinde gümrük vergilerini kademeli olarak sıfırlamayı kabul etmiştir. (Bu doğrultuda, STA’da belirlenen şartlar dâhilinde yer yıl çeşitli ürün gruplarında Türk ürünlerine uygulanan vergi oranlarında düşüş gerçekleşmektedir). Tarım ürünlerinde ise karşılıklı olarak 850 adet tarım ürününde taviz tanınmıştır.

Kosova’nın STA Anlaşması bulunan diğer ülkeler veya ülke grupları aşağıdaki gibidir:

CEFTA - Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması,

AB ve Büyük Britanya ile İstikrar ve Ortaklık Anlaşması,

EFTA - Avrupa Serbest Ticaret Birliği (*Müzakereler bitmiş olup, taraf ülkelerin meclis onay süreçleri beklenmektedir, henüz yürürlüğe girmemiştir.*)

Kosova’ya ihraç edilecek ürünlere uygulanacak vergi oranlarının görülebildiği **Kosova Gümrük Tarife Cetveline** <https://dogana.rks-gov.net/CustomsFee> internet adresinden erişebilir. Diğer taraftan, Kosova, serbest ticaret anlaşması bulunmayan ülkelerin ürünlerine %10 gümrük vergisi uygulamaktadır.

4.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler

Kosova ile Türkiye arasında Serbest Ticaret Anlaşması (STA) kapsamında tercihli ticarete gümrük muafiyeti için EUR.1 Dolaşım Belgesi ile ürünlere ilişkin gümrük muafiyeti sağlanmaktadır.

4.10 Sektörde Standartlar

Kosova’nın Standardizasyon mevzuatı Uluslararası Standartlar ile Avrupa Standartlarını yansıtmaktadır.

Kosova’da ürün güvenliği ve denetimine ilişkin olarak iki kurum bulunmakta olup, bunlardan bir tanesi Kosova Standardizasyon Kurumu (Kosovo Standardization Agency) diğeri ise Akreditasyon Müdürlüğü (Accreditation Directorate)’dür. Kosova Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren bu kurumlarının internet adresleri aşağıda yer almaktadır:

Kosova Standardizasyon Kurumu: <https://mint.rks-gov.net/page.aspx?id=1,59>

Kosova Akreditasyon Müdürlüğü: <https://mint.rks-gov.net/page.aspx?id=1,61>

Bu alandaki en üst düzeydeki yasal düzenleme, Kosova Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 30 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe giren “Uygunluk Değerlendirmesi ve Ürünler için Teknik Düzenlemeler (Law No. 06/L-041)” başlıklı kanundur. Söz konusu Kanun <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=16388> internet adresinde yer almakta olup, üst sağ köşedeki İngilizce seçeneğine tıklanması halinde, Kanunun İngilizce versiyonuna ulaşılabilmektedir.

Bu Kanun’un 6 ncı maddesinde işaretleme, uygunluk değerlendirme, dokümantasyon, güvenlik bilgileri gibi teknik düzenlemelere ilişkin gerekliliklere yer verilmiştir. Uygunluk denetimi prosedürleri Kanun’un 3 üncü bölümünde açıklanmıştır. Operatörlerin yükümlülükleri Kanun’un 4 üncü bölümünde açıklanmıştır. Yurtdışında düzenlenen uygunluk belgelerinin geçerliliğine ilişkin koşullar Kanun’un 5 inci bölümünde yer almaktadır. Teknik düzenlemelerin kaydı ve bildirimine ilişkin gereklilikler 6 ncı bölümde belirtilmiştir. Piyasadaki ürünlerin gözetimi 7 nci bölümde belirtilmiştir. Piyasaya sürülecek ürünlerin denetimi 8 nci bölümde belirtilmiştir.

4.11 Sektörde Etiketleme

Kosova’da özellikle insan sağlığını doğrudan etkileyebilecek ürünlere ilişkin detaylı etiketleme mevzuatı bulunmakta olup, bunun dışında ülkeye ithal edilen diğer ürünlerde daha basit etiketleme uygulaması bulunmaktadır. Mobilya sektöründe de ithal edilen ürünlere ilişkin menşee ülkesi ve ürüne ilişkin teknik özelliklerin yer aldığı bir bilginin ürüne bağlı olması şartı aranmaktadır.

4.12 Sektörde Ambalajlama

Kosova’ya ihraç edilecek ürünlerin üzerinde ürünün ismi, ithalatçının adı, ürünün menşeei, ürünün ağırlığı, içeriği, ne şekilde muhafaza edileceği gibi bilgilere yer verilmesi gerekir. Ürünün üzerindeki etiketin Kosova’nın resmi dilinde olma zorunluluğu bulunmaktadır. Ürün paketinde bu bilgilerin yer alması zorunlu olmayıp, ürünün üzerinde etiket yapıştırmak suretiyle de bu bilgilere yer verilebilmektedir.

Ayrıca tüketicinin korunması mevzuatı; teknik ürünlerde ürünün nasıl kullanılacağı, yetkili bakım yerleri, garanti süresi gibi bilgilerin de ürüne eşlik etmesini zorunlu kılmaktadır.

4.13 Lojistik (nakliye süresi, en fazla tercih edilen taşıma modları, güzergâhlar v.b.)

Kosova'nın dış ticaretinde en yoğun kullanılan taşıma modu karayolu taşımacılığıdır. Karayolu taşımacılığı dışında kısmen havayolu taşımacılığı ve çoğunlukla madencilik ürünlerine yönelik ve kısıtlı olmakla birlikte demiryolu taşımacılığı da bulunmaktadır. Kosova'nın denize kıyısı olmadığı için doğrudan denizyolu taşımacılığı bulunmamaktadır. Ancak, ülkeye gelen ürünlerin bir bölümünün Arnavutluk'un Dıraç limanına kadar deniz yolu ile geldiği sonrasında karayolu ile Kosova'ya ulaştığı bilinmektedir. Kosova'nın ABD'ye gerçekleştirdiği ihracat da benzer şekilde Dıraç limanı üzerinden gitmektedir. Ayrıca, Arnavutluk'un Porto Romano, Yunanistan'ın Selanik ve Karadağ'ın Bar limanları da az da olsa deniz taşımacılığında kullanılmaktadır.

Kosova 10.905 km²'lik bir alanı kaplamaktadır. Karayolu ağı 2.434 km uzunluğunda olup, 137,2 km'si (%5,6) otoyol, 753 km'si (%30,94) ulusal yol, 1.495 km'si (%61,42) bölgesel yol ve 18,8 km'si (%2,00) bağlantı yollarından oluşmaktadır.

Kosova'nın toplam demiryolu hattı 335 km olup bunun 105 km'si duraklı ve 103 km ise sanayiye hizmet veren hattır. Kosova demiryollarının kuzeyde Leshak ve Podujeve hatları üzerinden Sırbistan ile, Hani i Elez hattı üzerinden de güneyde Kuzey Makedonya ile bağlantıları mevcuttur. 1999 savaşı sonrasında Sırbistan Hükümeti Kosova'da bulunan demiryollarına ait önemli olan tüm parçaları Sırbistan'a taşıyarak Kosova demiryollarının envanterini boşaltmıştır. Kosova'da 2002 yılından beri demiryolları üzerinden mal taşımacılığı bulunmakta olup söz konusu taşımacılık güzergâhı olarak yalnızca Kuzey Makedonya güzergâhı kullanılmaktadır. Hâlihazırda Kosova Demiryolları işletmesi olan Trainkos tarafından ticari mal ve konteyner taşımacılığı yapılmaktadır.

Kosova'nın denize kıyısı olmamakla birlikte denizyolu taşımacılığında Arnavutluk'un Dıraç ve Yunanistan'ın Selanik limanları ülkeye en yakın olması nedeniyle en çok kullanılan limanlardır. Ancak her iki liman üzerinden de gelen mallar, hâlihazırda demiryolu hatları bulunmaması nedeniyle kamyon taşımacılığı ile karayolu üzerinden taşınmaktadır.

Kosova'da 1 adet uluslararası havalimanı bulunmakta olup söz konusu havalimanı üzerinden de az da olsa havayolu taşımacılığı gerçekleştirilmektedir. Ülkemiz, Kosova'nın ülkeler itibariyle en çok ithalat yaptığı birinci ülke konumundadır. Türk Hava Yolları'nın Kosova'ya gerçekleştirdiği yolcu seferlerinde aynı zamanda mal taşımacılığına yönelik kargo hizmetleri de vermektedir. Havayolu üzerinden yılda yaklaşık 200 ton mal taşımacılığı yapılmakta olup söz konusu taşımacılığın yaklaşık %50'si (yıllık 100 ton) THY tarafından gerçekleştirmektedir.

Kosova Altyapı Bakanlığı Yolcu ve Mal Taşımacılığı Genel Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre taşımacılık konusunda Kosova'nın 12 AB üyesi ülke ile işbirliği anlaşmalarının bulunduğu, 6 AB üyesi ülke ile teknik protokollerin yürürlükte olduğu bilgisi edinilmiştir.

Kosova'nın denize kıyısı olmadığından limanı bulunmamaktadır. Ancak, Arnavutluk Hükümeti ile yapılan anlaşma ile 1 Ekim 2022 tarihinden itibaren Dıraç şehrinde bulunan Dıraç limanında ve yine Arnavutluk'taki Porto Romano limanında Kosova hükümeti adına Gümrükleme ofisleri açılmış ve hizmet verilmeye başlanılmıştır. Kosova'nın toplam yüzey ölçümü 10.905 km² olup ülkenin küçük olmasından dolayı ülkede önemli lojistik veya ticaret merkezleri bulunmamaktadır.

Kosova'nın toplam nüfusu 1,6 milyon olup 500 bin kadar vatandaşı da yurt dışında ikamet etmektedir. Kosova diasporasının büyük bölümü Almanya, İsviçre, Avusturya gibi AB ülkelerinde yaşamakta olup bu durum ülkenin ticari rotalarını da etkilemektedir.

İthalat taşımacılığında ise en önemli ticari rotalardan birisi Türkiye'dir. Türk malları genellikle Bulgaristan üzerinden Kuzey Makedonya ve Kosova'nın Hani i Elezit sınır kapısından

ülkeye giriş yapmaktadır. Deniz yoluyla gelen mallar ise, Kosova'nın güneyinde yer alan Morina sınır kapısından giriş yapmaktadır. AB ülkeleri ile olan ticarete ise ürünler ağırlıkla Sırbistan üzerinden Kosova'ya taşınmaktadır. Kosova'nın biri havalimanında olmak üzere toplamda 11 adet gümrük terminali bulunmaktadır.

Kosova'da Türk şirketlerimizin lojistik alanında yaşadığı önemli sorunlardan biri sigorta konusundadır. Kosova'nın siyasi nedenlerden ötürü uluslararası sigorta sistemine dâhil olamaması nedeniyle Türkiye'den Kosova'ya taşımacılık yapan araçlar Kosova geçişlerinde sigorta yapmak zorunda kalmaktadır.

Diğer bir sorun ise, Türkiye'den Kosova'ya yapılan ihracatta Kosova Gümrük Müdürlüğü'nün yabancı menşeli malların değerini, resmi faturada gösterilen değerinden daha yüksek belirleme yönünde temayül sergilemesidir. Bahse konu uygulama yalnızca ülkemiz ürünlerine yönelik olmamakla birlikte durumdan olumsuz etkilenen firmalarımız bulunmaktadır. Yeniden değerlendirme nedeniyle Türk menşeli ürünler için daha fazla gümrük vergisi KDV ödenmesi ve gümrükte fazladan zaman kaybı yaşanmasına neden olmaktadır.

Kosova üretim imkânları kısıtlı, ekonomisi ithalata dayalı bir ülke olması sebebiyle, tüketim ihtiyaçlarını büyük bir bölümünü ithalat yaparak karşılamakta olup, ihracatın ithalatı karşılama oranı %14,8'dir. Türkiye, Kosova'nın en fazla ithalat yaptığı ülke konumundadır. Bu açıdan bakıldığında, özellikle Türk ürünlerini taşıyan araçların büyük bir bölümünün ülkemiz araçları olduğu ve Kosova'nın ülkemiz lojistik firmaları için önem arz ettiği görülmektedir.

4.14 Dağıtım Kanalları

Kosova'da şirket kurarak piyasaya girmek için, Türkiye'de kurulu şirket ile organik bağa sahip Kosova'da yeni bir firma kurmak ve böylelikle ülkemizin sunduğu ihracat teşviklerinden yararlanmak, Kosova'da kiralanan depo/mağazanın ve tanıtım giderlerinin yarısının devlet tarafından karşılanması sebebiyle ihracatçı firmaya pazara girişte maliyet avantajı sağlayacaktır.

Firmalarımız Kosova'da yeni bir firma kurabilecekleri gibi Türkiye'deki firmalarının bir şubesini de Kosova'da açabilmektedir. Kosova'da firma kurulumu açısından yerli/yabancı ayrımı yapılmadığı gibi, yurtdışına kar transferinde de herhangi bir engelle karşılaşılmamaktadır. Kosova Şirket Kayıt Ajansı kayıtlarına göre, Kosova'da 2024 yılsonu itibarıyla aktif 1.467 Türk firması faaliyet göstermektedir.

Firmalarımız, Kosova'da doğrudan şirket kurup faaliyete başlayabilecekleri gibi özellikle sektörde faaliyet gösteren yerli firmalara distribütörlük anlaşması ile veya yapı marketler aracılığıyla ürünlerini satma modelini uygulayabilmektedirler.

4.15 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-Ihracat)

Kosova Telekom düzenleyicisinin verilerine göre, Kosova hanelerinin %90'ından fazlası düzenli olarak internet kullanmakta olduğu ve mobil internet kullanan bireylerin sayısı toplam mobil kullanıcıların %92,3'üne ulaşmıştır. Kosova e-ticaret sektörü son yıllarda gelişmeye başlayan ve potansiyel barındıran bir durumdadır. Dijitalleşme ve alt yapının buna yönelik olarak dönüştürülmesi konularındaki projelerin ilerleyen dönemde e-ticarete de yansımalarının görülmesi beklenmektedir.

4.15.1 Ülkedeki Pazaryerleri

Kosova'nın yüzölçüm itibarıyla küçük bir ülke olmasından dolayı, mobilya sektöründe faaliyet gösteren büyük firmaların ağırlıklı olarak Ferizaj şehri giriş ve çıkışlarında yoğunlaştıkları, ayrıca Başkent Priştine ve Prizren gibi şehirlerde de şirketlerin faaliyet yürüttükleri görülmektedir.

4.15.2 Özel Günler, Bayramlar v.b.

Kosova'da resmi tatiller aşağıdaki gibidir:

- a) Yeni Yıl 1 ve 2 Ocak günleri
- b) Ortodoks Noel'i 7 Ocak
- c) Kosova Cumhuriyeti'nin Bağımsızlık Günü, 17 Şubat
- d) Ramazan Bayramı birinci günü
- e) Kosova Cumhuriyeti Anayasa Günü, 9 Nisan
- f) Katolik paskalyası, Pazartesi yortu günü
- g) Ortodoks paskalyası, Pazartesi yortu günü
- h) Uluslararası Emekçiler Günü, 1 Mayıs
- i) Avrupa Günü, 9 Mayıs
- j) Kurban Bayramı birinci günü
- k) Katolik Noel'i, 25 Aralık

olarak uygulanmaktadır. Söz konusu resmi tatil veya bayram günleri cumartesi veya pazar gününe rastlarsa pazartesi günü resmi tatil yapılmaktadır.

4.15.3 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları

Kosova'da en çok bilinen ve kullanılan sosyal medyada platformları (en çok takipçi sayısına sahip) Facebook, Instagram ve Linkedn olup, buralar üzerinden şirketler tanıtım ve satışlarını gerçekleştirebilmektedir.

4.15.4 E-Ticaretteki Gümrük Vergileri ve Muafiyetleri

Kosova'da düşük değerli gönderiler belirli bir tutara kadar ithalat vergilerinden muaftır. Ancak bazı ürün grupları bu muafiyet kapsamına girmemektedir. Küçük Değerli Gönderiler: Kosova dışından doğrudan Kosova'daki bir alıcıya gönderilen ve toplam değeri 35 Euro'yu geçmeyen düşük değerli mallar, ithalat vergilerinden muaftır.

Gerçek Kişiler Arasındaki Gönderiler: Ticari olmayan ve bireysel kullanım amaçlı olmak kaydıyla, Kosova dışındaki bir gerçek kişiden Kosova'daki başka bir gerçek kişiye gönderilen ve toplam değeri 50 Euro'yu geçmeyen mallar ithalat vergilerinden muaftır. Değer sınırını aşan gönderilerde sadece sınır altındaki kısımdan muaftır.

Karar bağlantısı: https://dogana.rks-gov.net/SharedFolder/DocumentFiles/Vendimi%20i%20Ministrit%20nr%2001_492_27.05.2024%20lidhur%20me%20nenin%20374%20dhe%20377.pdf

4.15.5 E-Ticarete Yönelik Düzenlemeler

Bilgi Toplumu Hizmetleri Hakkında Kanun (Kanun No. 04/L-094), elektronik belgeleri kâğıt belgelerle eşdeğer kabul eder ve e-ticaret, e-bankacılık ve e-devlet gibi elektronik hizmetlerin kullanımını kolaylaştırır. Ayrıca elektronik imzalar ve veri güvenliği konularını da düzenler. Yasa bağlantısı: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2811>

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (Kanun No. 06/L-034), satıcılar ile tüketiciler arasındaki mesafeli sözleşmeleri düzenler ve çevrimiçi işlemlerde tüketici haklarını güvence altına alır. Ürün bilgileri, fiyatlandırma ve sözleşmeden cayma hakkı gibi konularda açık bilgi verilmesini zorunlu kılar. Yasa bağlantısı: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=16551>

Elektronik Kimlik Tanımlama ve Güvenilir Hizmetler Hakkında Kanun (Kanun No. 08/L-022), Ocak 2022'den itibaren yürürlükte olup, elektronik kimlik tanıma yöntemlerini, elektronik imzaları, mühürleri ve zaman damgalarını düzenleyerek elektronik işlemlere yasal geçerlilik kazandırır. Yasa bağlantısı: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=51618>

Elektronik Haberleşme Hakkında Kanun (Kanun No. 04/L-109), elektronik haberleşme hizmetlerini denetler ve hizmet sağlayıcıların faaliyete başlamadan önce Elektronik ve Posta İletişimi Düzenleme Kurumu'na (ARKEP) bildirimde bulunmalarını şart koşar. Yasa bağlantısı: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2851>

4.15.6 E-Ticarete Yönelik Lojistik Hizmetleri (Hızlı kargo ve sipariş karşılama hizmetleri (fulfillment) sunan firmalar v.b.)

Hızlı Kargo ve Kurye Hizmetleri, Kosova'da "Posta Hizmetleri Hakkında Kanun" (Kanun No. 06/L-038) kapsamında düzenlenmiştir. Bu kanuna göre:

- Lisans Zorunluluğu: Hızlı kargo ve kurye hizmeti sunmak isteyen firmaların, Elektronik ve Posta İletişimi Düzenleme Kurumu'ndan (ARKEP) genel veya bireysel yetkilendirme alması gerekmektedir.
- Hizmet Standartları: Kurye hizmeti sağlayıcıları, gönderilerin alıcıya şahsen teslimini ve teslimatın imzayla belgelenmesini sağlamakla yükümlüdür. Ayrıca, teslimat süresi garantisi ve gönderi takibi gibi hizmetleri sunmaları beklenmektedir.

Sipariş Karşılama (Fulfillment) Hizmetleri kapsamında, Kosova'da fulfillment hizmetleri sunan firmalar, genellikle lojistik ve depo yönetimi alanında faaliyet gösteren şirketlerdir. Bu firmalar:

- Gümrük Mevzuatına Uyum: İthal edilen ürünlerin depolanması ve dağıtım süreçlerinde, Kosova Gümrük Mevzuatı'na uygun hareket etmeleri gerekmektedir. Özellikle, ithalat beyannameleri ve vergi yükümlülükleri konusunda dikkatli olunmalıdır.
- Tüketici Koruma: Fulfillment hizmetleri sunan firmalar, tüketici haklarını koruma amacıyla, ürünlerin zamanında ve hasarsız teslimatını sağlamakla yükümlüdür. Ayrıca, iade ve değişim süreçlerinde şeffaf ve adil bir politika izlemeleri beklenmektedir. Yasa bağlantısı: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=18419>

4.16 Tanıtım ve Pazarlama

Tanıtım ve pazarlama faaliyetleri 06/L-034 sayılı Tüketiciyi Koruma Yasası kapsamında düzenlenmiştir. İlgili yasa ve ilgili dijital pazarlama düzenlemelerine göre, tüketicilere yönelik reklam ve kampanyalarda yanıltıcı bilgiye yer verilmesi yasaktır; promosyon, indirim ve kampanyalar şeffaf biçimde sunulmalı ve gerçek fiyat avantajları açıkça belirtilmelidir. E-posta, SMS ve sosyal medya gibi dijital kanallarla yapılan pazarlama faaliyetleri için tüketiciden önceden açık rıza (opt-in) alınması zorunludur. Elektronik tanıtımlarda hizmet sağlayıcının adı, adresi ve iletişim bilgileri görünür olmalı; ürün ya da hizmetin özellikleri, fiyatı, teslimat süresi ve iade hakkı hakkında eksiksiz bilgi sunulmalıdır. Ayrıca, e-posta bültenleri ve çevrim içi reklamlar için tüketiciye çıkış (opt-out) imkânı tanınmalıdır. Pazarlama faaliyetlerinde kullanılan kişisel veriler, Kosova'nın veri koruma mevzuatına uygun şekilde işlenmeli ve üçüncü taraflarla paylaşım ancak tüketicinin yazılı onayıyla gerçekleştirilmelidir.

4.17 Sektörde Tüketici /Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

Kosova'da genel itibariyle mobilya sektöründe tüketicilerin tercihi, mağaza veya showroomları fiziki olarak ziyaret etmek suretiyle satın alma veya sipariş verme yönündedir. Ülkede sosyal medya veya elektronik ticaret üzerinden mobilya atışı çok düşük düzeydedir.

4.18 Sektörde Vergiler (gümrük vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, ilave gümrük vergisi, anti damping vergisi v.b.)

Kosova'da mobilya sektöründe ithalat ve vergi uygulamaları, uluslararası ticaret politikaları ve yerel mevzuatla şekillenmektedir. CEFTA, AB ülkeleri, Büyük Britanya ve Türkiye ile serbest ticaret anlaşmaları kapsamında, bu ülkelerden ithal edilen mobilya ürünleri çoğunlukla gümrük vergisinden muaftır. Ancak, bu anlaşmalar dışında kalan ülkelere yapılan ithalatlarda sabit %10 oranında gümrük vergisi uygulanmaktadır.

İthal edilen tüm ürünler için %18 oranında Katma Değer Vergisi (KDV) tahsil edilmektedir. Bazı özel ürün gruplarında, özellikle enerji yoğun üretim süreçlerinden geçen ürünlerde, özel tüketim vergisi de uygulanabilir. Örneğin, petrol, tütün ve alkollü içecekler gibi ürünler bu vergiye tabidir. Kosova'nın Entegre Gümrük Tarifesi, ürün bazında detaylı vergi oranlarını ve uygulama esaslarını belirlemektedir. Bu sistem, ithalatçıların ürünlerine uygulanacak vergi oranlarını önceden öğrenmelerine olanak tanır.

Kosova Gümrükler Müdürlüğü Kosova Entegre Gümrük Tarife Cetveli: <https://dogana.rks-gov.net/CustomsFee>

4.19 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Kosova’da mobilya sektöründe tarife dışı engel bulunmamaktadır.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar (Örnek: artan talep, e-ticaretin yaygınlaşması, ülkemizle yapılan Serbest Ticaret Anlaşması v.b.)

Kosova’da son yıllarda artan inşaat sektörü yatırımlarına paralel olarak mobilya sektöründeki talep artışı da artarak devam etmektedir. Özellikle 2019 yılında Türkiye ile Kosova arasında yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması (STA) ile birlikte Kosova mobilya sektöründe ülkemizin payı artmıştır. Gerek STA ile gümrük vergilerinin bulunmaması gerekse coğrafi yakınlığı gereği ülkemizin Kosova pazarında varlığını artarak devam ettirmesindeki en önemli fırsatlardır. Diğer taraftan ihracatımızın artarak devam etmesindeki diğer önemli bir husus da tedarik zincirinde fiyat-kalite konularının dışında firmalar arasındaki güvenilirlik düzeyidir.

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler (Örnek: yoğun rekabet ortamı, korumacı politikalar, tüketici tercihlerinde farklılıklar, ekonomik dalgalanmalar, siyasi istikrarsızlık v.b.)

Kosova’da üretim genel anlamda kısıtlı olup, ülke ekonomisinin ithalata dayalı olması dolayısıyla birçok sektörde düşük seviyede olan üretim, mobilya sektöründe farklılık arz etmektedir. Ülkede mobilya üretiminin ve ihracatının da yıldan yıla arttığı sektörde 2024 yılı toplam ithalatın 105 milyon € iken, toplam ihracat ise 100 milyon € olması sektörde bir dengenin var olduğunu göstermektedir. Hammadde tedarik sıkıntısı ve artan hammadde maliyetleri, Kosova’daki mobilya sektörünün artan hızla gelişimi önündeki en önemli kısa vadeli sorunlardan birisi olmaya devam etmektedir.

Ayrıca, nitelikli işgücünü yeterince sağlayamadığı ve sektörde kalifiye çalışan sıkıntısının günden güne arttığı, özellikle 01.01.2024 tarihi itibarıyla Kosova vatandaşlarının AB’ye vizesiz seyahat hakkını elde etmesi ile birlikte genç ve kalifiye nüfusun göçü ile birlikte diğer birçok sektörde olduğu gibi mobilya sektöründe de personel istihdamında daha fazla sıkıntılar yaşandığı bilinmektedir.

Diğer taraftan, Kosova 2008 yılında bağımsızlığını ilan eden Avrupa’nın en genç ülkesidir. Bağımsızlığını ilan etmiş olmasına rağmen halen birçok ülke tarafından resmi olarak tanınmamaktadır. AB üyesi 5 ülke tarafından resmi olarak tanınmayan Kosova, Birleşmiş Milletler üyesi de değildir. Ülkenin Dünya Ticaret Örgütü’ne de üye olmamasından kaynaklı olarak istatistiki verilere erişim konusunda ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Kosova ekonomisine ve sektörlerle ilişkin detaylı verilerin bulunmaması ve ekonomideki yüksek kayıt dışılık düzeyi, metal sektörünün genel büyüklüğünün ve performansının doğru bir şekilde değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır.

7. Mobilya Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

Kosova’da mobilya sektöründe fiyatın yanı sıra, ürüne duyulan güven, marka, kalite, paketleme, reklam ve pazarlama, teslimat süresinin hızlı olması gibi unsurlar satışı etkileyen ana faktörler olarak sıralanabilmektedir.

Ayrıca, ülkemizden gerçekleştirilecek sektörel ticaret heyetleri veya doğrudan şirketler tarafından gerçekleştirilen ülke ziyaretleri çerçevesinde yerli firmalar ile yapılan B2B görüşmelerinin veya saha ziyaretlerinin de işbirliklerinin doğmasına ve ihracatımızın artmasına doğrudan etki etmektedir. Diğer taraftan, ülke ziyaretleri çerçevesinde işadamlarının Kosova’da faaliyet gösteren etkin ticaret odaları ile de görüşülmesinin fayda olduğu değerlendirilmektedir.

8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

Kosova’da son yıllarda artan kişi başına milli gelire paralel olarak tüketim ve tüketim malları ithalatı hızla artmaktadır. Tüketicinin ürün tercihinde fiyat ve kalite değerlendirmesi önem kazanmaktadır.

Ülkeye giren ithal malların kalite ve sağlık standartlarına uygunluğu ve risk analizleri yönünden değerlendirme yapılmaktadır. Tüketicilerin kalite konusundaki hassasiyeti de dikkate alınarak ülkeye ihraç edilecek ürünlerin kalite ve sağlık standartlarına uygunluğu üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Ürünlerin kalite koşullarının yanı sıra, satış sonrası hizmet ve ürün garantisi sağlanması da, diğer birçok pazarda olduğu gibi Kosova piyasasında da ihracatçılarımızın üzerinde önemle durması gereken bir husus olarak değerlendirilmektedir.

İhracatçı firmalarımızın Kosova piyasasına mal satışlarında çoğunlukla alıcı ile bir satış sözleşmesi imzalanmamakta, ticaret daha çok konsinye usulde yapılmaktadır. Bu şekilde yapılan satışlarda, paranın tahsili aşamasında zaman zaman sorun yaşanmaktadır. Bu durumda, çoğu zaman hukuki yollarla çözüm arayışına gidilmektedir. Kosova’da avukatlık ücretleri ile mahkeme masrafları yüksek olup, mahkeme sürecinin uzun sürebilmesi nedeniyle ticari sorunların çözümü zaman almaktadır. Ayrıca, mahkemenin lehte neticelenmesi halinde dahi borçlunun mal varlığını başkalarına devirle karşı karşıya kalınarak, alacak tahsil edilememektedir. Dolayısıyla, ihracatçılarımızın ileride zor durumda kalmamaları açısından ticari ilişkilerini, satış sözleşmesi yoluyla ve akreditifle ödeme şeklinde yürütmeleri tavsiye edilmektedir.

Amerikan Ticaret Odası ve Kosova Ticaret Odası içinde oluşturulan Tahkim Kurulları firmalar arasında ihtilafları çözmeye yetkili kılınmıştır. Mahkemeye gitmeden Tahkim Kurullarına başvurularak firmalar arasındaki ihtilafların çözümü mümkün hale getirilmiştir. Ancak Tahkim Kurullarının bu hizmetlerinden yararlanabilmek için ticari sözleşmelere uyuşmazlık çıkması halinde uyuşmazlığın çözümü için adı geçen Tahkim Kurullarına başvurulacağı ibaresi eklenmelidir. Tahkim Kurulları mahkemeden çok daha kısa bir sürede karar vermekte ve maliyeti ise mahkeme maliyetlerinin üçte biri kadar olmaktadır. Tahkim Kurullarının kararları kesindir ve temyizi mümkün değildir.

Ayrıca, 21 Ocak 2022 tarihinde Kosova Cumhuriyeti Meclisi ticaret alanında hukuk süreçlerinin iyileştirilmesi amacıyla Ticaret Mahkemesi ihdas edilmesi kararını onaylamıştır. 1 Ağustos 2022 tarihinde resmen hizmet vermeye başlayan Ticaret Mahkemesi, ticari, ekonomik ve mali nitelikteki konulara bakacak olup, birinci ve ikinci derece olmak üzere iki daireden oluşmaktadır.

Diğer taraftan, belirtmekte fayda görülen bir diğer husus ise, bölgede güçlü olan Alman, Makedon ve Arnavut firmaların Kosova'daki yüksek piyasa payları göz önünde bulundurularak, ihracatçılarımızın Kosova pazarına giriş konusunda mevcut rekabeti de dikkate alarak, uzun vadeli hedeflerle pazara girme çalışmaları yapmaları tavsiye edilmektedir.

9. Genel Değerlendirme

Kosova son yıllarda özellikle mobilya sektöründe, yabancı yatırımcıların giderek daha fazla ilgisini çeken, daha fazla uluslararası firmanın tedarik zincirinde yerel firmalar ile birlikte faaliyetlerini yürüttükleri bir ülke konumuna gelmiştir.

Kosova'da mobilya sektörünün gelişimine katkı sunabileceği değerlendirilen hususlar; sektöre ilişkin organize sanayi vb. yapıların oluşturulması ve desteklenmesi, sektöre ilişkin birliklerin veya derneklerin güçlendirilmesi, yatırım ve teknolojinin teşvik edilmesi, üretim maliyetlerini düşürücü devlet desteklerinin geliştirilmesi, istihdamı artırmaya yönelik teşvik mekanizmalarının oluşturulması gibi adımlar atılması olarak sıralanabilmektedir.

Bu çerçevede, Kosova'nın mobilya sektöründeki üretim ve ihracat ile potansiyel barındıran bir ülke olduğu, diğer taraftan sektörde yukarıda bahsi geçen hususlarda atılacak olası adımlar ile, üretim ve yatırımı artıracığı, sektörün büyüyeceği ve ülkemiz yatırımcıları ve iş insanları için fırsatlar getireceği değerlendirilmektedir.

10. Yararlı Adresler

T.C. Priştine Büyükelçiliği
Adres : Ismail Qemajli No:59 Arberia-Priştine
Tel : 00 383 38 226 044
Faks : 00 383 38 226 031
Web : <http://pristine.be.mfa.gov.tr/>
E-mail : embassy.prishtina@mfa.gov.tr

T.C. Priştine Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği
Adres : Imzot Nike Prella No:42 Ulpiana-Priştine
Tel : 00 383 38 554 699
Faks : 00 383 38 554 688
E-mail : pristina@ticaret.gov.tr

Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) Kosova Ofisi
Adres : Edvard Lir No: 4 Arberia Priştine
Tel : 00 383 38 234 454
E-mail : pristine@tika.gov.tr

THY Türk Hava Yolları
Adres : Rr. Fehmi Agani Nr:32 Priştine
Tel : 00 383 38 240 600
00 383 38 240 800

Kosova Türkiye Ticaret Odası
Adres : Imzot Nike Prella No:42 Ulpiana / Priştine
Tel : 00 383 38 550 100
Web : www.kt-to.org
E-mail : info@kt-to.org

Kosova Ekonomi Odası
Adres : Nëna Terezë Street 20 Priştine
Tel : 00 383 38 224 299
Faks : 00 383 38 180 307
Web : www.oek-kcc.org
E-mail : info@oek-kcc.org

Kosova Dışişleri Bakanlığı
Nena Tereze Hükümet Binası Priştine
Tel : 00 383 38 213 963
Faks : 00 383 38 213 985
Web : <https://mfa-ks.net/>
E-mail : mfa@rks-gov.net

Kosova Maliye, Çalışma ve Transferler Bakanlığı
Adres : Mother Teresa Str. Hükümet Binası Priştine
Tel : 00 383 38 200 34 339
Web : <https://mf.rks-gov.net/>
E-mail : kabineti.mf@rks-gov.net

Kosova Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı
Adres : Lagjja e Spitalit, rr."Muharrem Fejza" p.n, Priştine
Tel : 00 383 38 512 059
00 383 38 512 133
Web : <https://mint.rks-gov.net/>
E-mail : zkip.mti@rks-gov.net

Kosova Eğitim ve Bilim Bakanlığı
Adres : Agim Ramadani Priştine
Tel : 00383 38 213 327
Web : <https://masht.rks-gov.net/>
E-mail : Gezim.Berisha@rks-gov.net

Kosova Çevre, Mekansal Planlama ve Altyapı Bakanlığı
Eski Germija Binası Priştine, 10000
Tel : 00 383 38 200 32 004
Faks : 00 383 38 200 32 041
Web : <https://www.mit-ks.net/>
E-mail : mi.info@rks-gov.net

Kosova Gümrük İdaresi
Adres : Prishtinë, Kosovë
Tel : 00 383 38 548 788 -540 350
Faks : 00 383 38 542 411- 542 065
Web : <https://dogana.rks-gov.net/>
E-mail : info@dogana-rks.net

Kosova İstatistik Ajansı
Adres : Zenel Salihu No: 4 Priştine
Tel : 00 383 38 200 31 129
Web : <http://ask.rks-gov.net/>
E-mail : infoask@rks-gov.net

Dünya Bankası Kosova Ofisi
Adres : Rr. Prishtine – Fushe Kosove / Priştine
Tel : 00 383 38 224 454
Faks : 00 383 38 224 452
Web : <https://www.worldbank.org/en/country/kosovo>
E-mail : pic-kosovo@worldbank.org

Kosova Yatırım Teşvik Ajansı
Adres : Lagjja e Spitalit, rr."Muharrem Fejza" p.n, Priştine
Tel/Faks: 00 383 38 200 36 542
Web : <https://kiesa.rks-gov.net/>
E-mail : info.kiesa@rks-gov.net

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (OSCE)
Tel : 00 383 38 500 162; 240 100
Faks : 00 383 38 240 711

Kamu İhale Düzenleme Komisyonu
Adres :Ndertesa e ish Germise Zona B Priştine
Tel : 00 383 38 213 709
Web : <https://e-prokurimi.rks-gov.net/>
E-mail : rregullat.krpp@rks-gov.net

11. Kaynakça

Kosova Gümrük Müdürlüğü; <https://dogana.rks-gov.net/>

Kosova İstatistik Ajansı; <https://ask.rks-gov.net/>

Kosova Sanayi, Girişimcilik ve Ticaret Bakanlığı; <https://mint.rks-gov.net/>

Kosova Yatırım ve İşletme Destek Ajansı; <https://kiesa.rks-gov.net/>